СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 264. Джерзі Сіти, Н. Дж., понеділок, 13-го листопаду 1939. No. 264. Jersey City, N. J., Monday, November 13, 1939. VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

КАМПАНІЯ ЗА ПРИТЯГНЕННЯ ФІЛЬМОВИХ КОМПАНІЙ ДО НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія на добре взявся за те, щоб конче притягнути фільмові компанії назад до Ню Йорку. Колись фільми вироблювано в Ню Йорку, де навіть побудовано великі студії. Але змінливий клімат у Ню Йорку змусив вирібників фільм утікати до Каліфорнії. Тепер, коли внаслідок розвиненої фільмової техніки майже всі фільми можна здіймати в студіях, дальша концентрація фільмового промислу в Каліфорнії не є оправдана. Посадник Ля Ґвардія пару тижнів тому офіційно запрошував продуцентів вертатись назад до Ню Йорку. Тепер він розпочав у порозумінні з деякими фільмовими вирібниками, а головно з артистами, кампанію, щоб таки притягнути фільмовий промисл, коли не ввесь, то бодай частину до Ню Йорку.

СУДЯТЬ ФРІЦА КУНА.

НЮ ЙОРК. — На розправі проти Фріца Куна, провідника американсько-німецького „Бунду", зізнавали два свідки, урядники в „Бунді", головний секретар Джеймс Гвілер-Гилл, та головний директор Ґустав Елмер. Вони стверджували, що організація „Бунду" приняла таку постанову, щоб усі гроші для „Бунду" йшли на імя Фріца Куна, а також що Фріц Кун, як диктатор в організації, мав повне право розпоряджати тими грішми так, як уважав за відповідне; себто, він міг витрачувати ті гроші на все, крім на жінок, говорили свідки. Суд закидує Кунові, що він спроневірив $14,000 орґанізаційних грошей. Суд також має докази, що Фріц Кун частину орґанізаційних грошей витратив на чисто особисті справи, а саме на перевіз меблів для одної жінки з Ню Йорку до Каліфорнії, а опісля до Огайо. Це було переступленням навіть „диктаторських прав" Куна, твердить прокуратор.

ПОМІЧ ДЛЯ МОРЯКІВ.

ВАШИНҐТОН. — У звязку з проєктом, щоби перенести частину американських торговельних кораблів під чужі прапори, щоб вони могли далі заїздити до европейських портів, вигринуло питання, що робити з американськими моряками. Бо, будучи під чужими прапорами, кораблі зобовязані також брати чужу залогу, щоб не наражати американців на небезпеки в загрожених війною смугах. У тій справі президент Рузвелт покликав на наради предсідників двох найбільших моряцьких юній і разом вони прийшли до висновку, що морякам треба дати з боку держави якусь матеріяльну поміч. Водночас предсідники юній заявляли, що вони не будуть мати нічого проти перенесення кораблів під чужі прапори.

НІМЕЦЬКА СУБМАРИНА НА КАРИБІЙСЬКОМУ МОРІ.

МЕКСИКО СИТІ. — Кілька разів появлялась у ґазетах вістка про приявність німецьких субмарин на Карибійськім морі і кілька разів ту вістку опрокидувано. Тепер знов появилась подібна вістка, цей раз у Мексику. До берега Мексика прилетів з моря виснажений до краю голуб, який при нозі мав причеплену вістку ніби з німецької субмарини, що знаходиться на Карибійськім морі. Записки на папері є зашифровані і треба щойно їх відчитувати. Мексиканські власті задумують відкормити голуба, дати йому відпочити, а опісля пустять його й будуть за ним слідити, куди він далі полетить.

СТУДЕНТСЬКІ ЗІБРАННЯ ПРОТИ ВІЙНИ.

НЮ ЙОРК. — У звязку зо святом „Дня замирення" (армистис дей) у Колюмбійськім університеті відбулося зібрання студентів, на якім студенти гостро висказувались проти війни, зокрема проти якоїнебудь участи Америки в европейській війні. Подібні зібрання відбулись і по інших університетах.

СЕНАТОР ГВІЛЕР ПРОТИ ВІЙНИ.

НЮ ЙОРК. — Сенатор Гвілер виголосив через радіо промову, в якій говорив, що Америка принесе найкращі услуги демократичній цивілізації тим, що буде держатись осторонь від війни і зберігатиме в себе демократичні засади. Коли на світі внаслідок війни всюди запанують деспотичні диктатури, Америка стане для світу прикладом і живим доказом, що демократичні устрої є кращі від диктаторських, говорив Гвілер. Він також твердив, що ще кілька тижнів тому так видавалося, що Америка таки буде втягнена до европейської війни. Тепер та небезпека минула і нині можна мати приблизну певність, що Америка таки до війни не піде.

ЗРІСТ ЦІН НА ХАРЧІ.

ВАШИНҐТОН. — На основі статистики внаслідок війни таки зросли ціни на 32 основні споживчі артикули. Лиш вісім артикулів задержали, або й обнизили свої ціни.

ЯПОНІЯ РОБИТЬ ПРИЯЗНІ ЖЕСТИ ДО АМЕРИКИ

ВАШИНҐТОН. — Японський амбасадор повідомив американський уряд, що він дістав з Токіо відомість про корисну полагоду з боку японського уряду скарг американців, які втратили в Китаю внаслідок японської війни майно. Зокрема японський уряд вповні винагороджує втрату майна американським місіям у Китаю та позволяє їм відновлювати свою працю. Далі, відкриває в Шанґаю знов університет та дозволяє американським студентам вертатись туди на студії.

В поінформованих колах є тої думки, що це початок ґрунтовної зміни японської політики супроти Америки.

КАНАДА НА ВСЕ НАСТАНОВЛЯЄ КОНТРОЛЮ

ОТАВА. — Внаслідок війни канадійський уряд чимраз ширше закидає на все державну контролю і звязує приватну ініціятиву. Він уже поклав стислу контролю на ввесь приватний вирібний промисл. Фабрики є вже під контролею уряду. Тепер подібну контролю запровадив уряд і на всякі сітки комунікації, заставляючи залізниці, кораблі та інші середники комунікації в першу чергу перевозити такі продукти, що призначені для війни в Европі.

РАДІОВИЙ РЕКЕТ

Нюйорська поліція попала на слід цікавого рекету, який розвела собі ґрупа молодих хлопців. Роздобували вони білети на так звані аматорські радіові години майора Бовза й потім ті білети продавали. Арештовані, признались до вини й дістали невелику кару, яку суддя дарував під умовою доброї поведінки.

ВТЯЛИ ГОЛОВУ ДИТИНІ

Д-р Стацер відрізав голову дитині фармера Герона в Індієн Спринґз у Тенесі, що вродилася з двома голвами. З того, що дитина жиє вже три тижні від операції, лікар робить надію, що її вдержить при житті.

ПОПУЛЯРНЕ ЛЕТОВИЩЕ

З нового міського летничого порту в Норт Бічу, в нюйорській дільниці Квінс, будуть вилітати по 1. грудня цього року, коли відкривається на ньому рух, 144 літаки денно.

ҐАЗОВІ МАСКИ.

Одна фірма в Торонті виставила на продаж ґазові маски, які є буденним явищем нині в Европі, але покищо бракує на них покупців, бо мало є таких, що вірять, щоб до Торонта загостили чужі літаки.

БЛИСКАВИЧНА ПИСАРКА

На демонстрації, переведеній перед Краєвим Союзом Рахмістрів Коштів, зробленій у Бофалі, Ню Йорк, панна Гелен Ален з Рочестеру доказала, що вона справді вміє писати зо скорістю 170 слів на мінуту. Панна Ален уживала електричної машини до писання. Дотеперішній осяг на звичайній машині виносить 138 слів на мінуту.

СМЕРТЬ ВІД ЗАДРАСНЕННЯ КОТА

У Загальному Шпиталі у Перт Амбою, Ню Джерзі, померла 20-літня пані Дороті Морис внаслідок затроєння крови, що розвинулося в неї від подрапання її улюбленим котом.

Кіт подрапав її в суботу, але вона не звертала на це ближчої уваги. У четвер затроєння стало очевидне, а вечором того самого дня вона зімліла. Її відвезено до шпиталю, де вона скоро померла.

НОВА СЕНЗАЦІЙНА ПОГОЛОСКА

ЧЕРНІВЦІ. — Аґенція Гаваса подає, що польські втікачі розповідають таке, що виглядає на фантазію, а це те, що ті українці, що втікають із совєтської займанщини, почали творити в Кракові „Український Леґіон". Те саме інформаційне джерело подає, що за останніх кілька днів вивтікало зпід німецької окупації коло 14,000 жидів, що перейшли на совєтську територію.

НЕ ВІРЯТЬ У САМОГУБСТВО МІЛІОНЕРА

Ні адвокати Джорджа Ґуґенгайма, котрого тіло знайдено оноді в готелі Парамавнт у Ню Йорку з кулею від рушниці в голові, ні місцева поліція не приняли ще за певну правду думки про самогубство мілонера. Не виключаючи можливости вбивства, приватні детективи родини й поліція далі розслiджують справу всесторонньо.

30-ЛІТНЯ ВЯЗНИЦЯ ДЛЯ ГЕРШТА ШАЙКИ

У нюйорському стейтовому суді засуджено Мориса Габермана на 30 літ вязниці за те, що він був керманичем шайки грабжників ювелірських крамниць.

ПОДВІЙНЕ САМОГУБСТВО З ЖАЛЮ

Суперінтендент дому під ч. 423 Іст 71 вул. в Ню Йорку, зачувши ґаз на коридорі, прослідив його до одного мешкання в домі й виломавши двері, знайшов там тіла 65-літнього торговця овочів і його 35-літньої дочки, що видно покінчили життя ґазом. У полишеній записці написали вони, що не бачать можливости жити, відколи померла „мати", себто жінка старця.

СМІҐЛИ-РИДЗ УСТУПИВ

ПАРИЖ. — Начальний вожд польських військ і ґенеральний інспектор маршал Сміґли-Ридз вніс резиґнацію. Начальним вождом став тепер премієр Сікорський. Одночасно „розвязано" польський сенат тому, що він „не представляв волі цілого польського народу". Розвязав його теперішній президент Польщі, Р. Рачкевич.

ВИБОРЕЦЬ Ч. 1.

Президент Злучених Держав реєструється до останніх виборів як фармер Френклин Д. Рузвелт у Гайд Парку, Ню Йорк. За ним стоїть пані Рузвелтова.

З УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ПІД НІМЕЦЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ

ПАРИЖ. — Українська іміґрація відтята від звязку не тільки з українцями, що опинились під Совєтами, але й тими, що є під німецькою окупацією. Німецька влада не випускає нікого із занятих українських земель. Не можуть виїхати до Риму навіть черці, члени василіянської капітули оо. Березовський, Головацький і інші, що завжди живуть у Римі, а їздили до Галичини на ферії й ледви вивтікали перед большевиками. Не може виїхати до Югославії василіянський ігумен о. Решетило, якого покликує епископ Нярадій.

Назагал німці допомагають українським утікачам тим, що дають їм роботу, а тимсамим можність заробити на життя. Всі українці, що походять з західньо-українських земель, а живуть у Німеччині, обовязані зявитися двічі на тиждень у поліції. Орґанізаційне українське життя ліквідується повільно, але систематично. „Український Вісник", орґан націоналістів, що виходив час від часу в Берліні, не буде більше виходити.

На Засяню.

Велика частина українських діячів, що втекли перед большевиками, опинилась на Засяню, передмістю Перемишля, що є під німецькою окупацією. Тамтуди перевіз Дмитро Паліїв українську друкарню з Перемишля. Сам Паліїв став тимчасом громадським писарем на Засяню. Німецька влада покликала на Засяню „громадський уряд", у якого склад увійшли від українців: Лучаківський, проф. Околот, директор філії Центросоюзу Станимир і адв. Навроцький, а від поляків: Валіґурський і ще хтось. Попри те створено для охорони „українську міліцію", до якої принято між іншими кількох бувших українських політичних вязнів.

На інших наших землях.

По цілій Лемківщині є тепер повно українців, що вивтікали зпід большевиків. Зпочатку можна було їм тут і там приміститись, бо виглядало, що німецька влада держить „український курс". Та доносять, що якби навіть припустити, що такий курс був, то тревав він дуже коротко. На всякий випадок він тепер у стані ліквідації. І то, як от у Ярославі, завдяки полякам, що саме поспішились навязати тісний звязок з окупаційною німецькою владою. Поляки звернули німецькій владі увагу на те, на які небезпеки вона наражає Німеччину з боку Совєтів, коли не заявляється проти українського націоналістичного руху.

Дальші вісті про наших політичних вязнів.

Є відомості про таких українських політичних вязнів, що вийшли з перемиської тюрми: Богдан Гнатевич (виїхав з дружиною на захід), Евгенія Петризіль (з тарнівської тюрми), Марія Руда, Василь Пастушенко, Юліян Круговий, Ярослав Горбовий, Михайло Костів, Михайлишин, Микола Кос, Юрко Шумський, Михайло Коржан.

Є ще відомості про перебування під німецькою окупацією таких осіб: Глібовицький, Фіґоль, Володимир Янів (з дружиною), Юрко Старосольський (з дружиною), Цецилія Паліївна, інж. Голод, Яцура, Ґенгал, Дащкевич, Ярослав Старух, Дмитро Грицай, Пашкевич.

Проф. Кох головою опіки над утікачами.

З доручення німецької влади створено в Кракові централю для справ, звязаних з українськими утікачами з території, занятої Совєтами. На чолі централі стоїть відомий знавець українських справ, проф. Кох. Централя має філії в районі Ярослава, Перемишля і Ряшева, а далі в районі Холму і в районі Сянік—Коросно.

Хто лишивсь у Варшаві?

З визначних українських діячів залишились у Варшаві: проф. Огієнко, Дмитро Дорошенко, Олександер Лотоцький, Андрій Лівицький, ґен. Сальський. Що є з ними, покищо нічого не знати.

СОВЄТСЬКЕ РАДІО В ОБОРОНІ ПОЛЯКІВ, ГНЕТЕНИХ НІМЦЯМИ.

КОПЕНГАҐЕН (Данія). — Кореспондент часопису „Берлінґске Тіденде", що перебуває на польських землях під німецькою окупацією, доносить, що київська радіова стація передавала апель, звернений до Йосифа Сталіна, в якому його прошено, щоб звернувся до Берліну й виблагав там поліпшення долі для тих поляків, які є під Німеччиною, а які є страшенно переслідувані німецькою владою. Кореспондент подає, що цей апель чула польська людність по селах і містах. Передавець через радіо описував страшні муки поляків. Казав, що 75,000 інтернованих німцями поляків стоять перед голодовою смертю, що тисячі бездомних не мають де осісти, бо німці не дозволяють, уважаючи їх „за небажаний і ворожий елемент". Данська преса, що подає про це, додає, що такий апель міг вийти з Києва тільки в порозумінні з Москвою чи на її приказ. І тому цей факт є дуже знаменний.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЯК НЕ ДОБРЕ, ТВОРІМ ЩОСЬ КРАЩЕ!

Часто буває в нас так, що коли хтось критикує діяльність якоїсь організації, партії чи особи, то робить це в такий спосіб, що намагається ту діяльність так нищити, щоб разом з нею знищити й організацію чи особу. Це не булоб іще великим лихом, колиб на місце активности, яку руйнується, приходила друга. Але так звичайно не буває. Бо добивати чиюсь активність — уміємо. Але цілком інакше представляється справа, коли разом з критикою хочемо чути про нову активність і нову посвяту чи жертвенність.

Обєднання Українських Організацій в Америці старалось від самих своїх початків, себто від 1922 року, обхопити у загальнім виді цілість нашого життя, намагаючись надати тому життю ідейний вигляд, що обхоплює ріжні ділянки. І тому воно перебирало ініціятиву в ріжних справах, у таких, якими тепер майже не займається, як от щодо спорту, молоді, музики і т. п. „Обєднання" виходило із заложення, що треба комусь і ті справи „рухати". І „рухало" їх, як уміло. І треба було надати нашій іміґрації якийсь зорґанізований вигляд під політично-національним оглядом, зокрема щодо нашого відношення до України й українського народу в Европі. І цього доконано. Треба було завести якийсь порядок у наших маніфестаційних виступах. І це зроблено. Треба було скінчити з безладдям у збірковій акції для допомоги Рідному Краєві. І це також здійснено. Треба було доконче видати дещо англійською мовою. І за це взялось „Обєднання".

Очевидно, що може хтось казати, що цього всього замало та що можна було зробити далеко більше. Цей „хтось" може далі твердити, що „Обєднання" не обєднує цілої нашої іміґрації й т. п. З такими закидами нема потреби боротись. „Обєднання" робило, що могло і як уміло. Тому добре булоб, щоб наш загал вимагав від тих, що охочі виконати більшу працю від „Обєднання", що знають спосіб, як краще обєднати наш нарід в Америці, щоб вони взялися за працю і виказали свій організаційний чи який там інший талант — у практиці. Замало постійно накидатись на чиюсь працю й ініціятиву. Замало когось другого постійно критикувати. Краще самому братися за працю й орґанізацію і будувати щось краще, ліпше й розумніше. Але не говорити, тільки будувати.

„Обєднання" завжди виходило на яв зо своїми плянами. Воно кожного року здавало публичний звіт зо своєї діяльности. Воно постійно піддавало себе під контролю громадянства — під грошевим і політичним оглядом. І тому появлялись постійно друком сотки політичних звітів і реферати на ріжні теми, якими вказувано нашому громадянству в Америці, що і як треба робити. Коли хто розуміє ці справи краще, хай виявить це громадянству працею — успішнішою від праці „Обєднання".

РУХ ЗА ПЕНСІЇ ДЛЯ СТАРИХ

Безробіття насуває багатьом громадянам Америки таке зовсім льоґічне питання: Пощо давати безробітним людям, серед яких є багато молодих і здібних до праці людей, державні підмоги, коли можна ті державні підмоги дати старим людям, що вже не здатні до праці, а їх заняття дати молодшим. У той спосіб дісталиб старі люди заслужений спочинок та запевнений шматок хліба, а молоді дісталиб заняття, працю й не попадалиб з нудьги у духове пригноблення.

Опираючись на цім питанні, деякі підприємчиві люди потворили цілі суспільні рухи, що поставили собі за завдання добитись для старших людей сталих пенсій. Першим того роду провідником був д-р Тавнсенд, який домагався для людей поверх 60 року життя $200 місячно. Тавнсенд створив сильну всеамериканську організацію, яка мала свої відділи по цілих Злучених Державах Америки. Він далі бореться за цю пенсію.

Водночас потворились по ріжних стейтах окремі організації, що також у засаді стоять на тім самім становищі та домагаються більших пенсій для старших людей. У стейті Каліфорнія створено цілий рух за те, щоб усі мешканці того стейту, які мають поверх 50 року життя й не мають посади, чи бизнесу, діставали що тижня по $30 пенсії. Цей каліфорнійський плян названо „гем енд еґз плен", оо в своїх пропаґандних промовах бесідники часто підкресляли, що старші люди заслугують на те, щоб могти собі на ту американську популярну страву кожний раз позволити. Подібний плян повстав також у стейті Огайо. Та огайський плян був далеко скромніший від попередніх. Він домагався для всіх незатруднених осіб поверх 60 року життя по $50 місячно, коли вони вільні, а $80 місячно для подружих пар.

В останніх загальних виборах ті два пляни, каліфорнійський і огайський, були піддані під загальне одобрення. Оба вони цілковито провалились, бо на кожного голосуючого за плян були два голосуючі проти нього.

Всі відповідальні люди та знавці економічного життя радіють з того. Вони кажуть, що ті пляни не мають найменших наукових підстав. Це ілюзія, мрія, щоб старшим людям давати аж такі високі пенсії. Колиб ту мрію хто хотів перевести в життя, то скоро довів би до банкротства цілий стейт, а старі люди не лише що не одержалиб обіцяних їм пенсій, але в загальнім економічнім банкротстві терпілиб таку нужду, як ніколи передтим.

Фактично такий експеримент пробував уже раз перевести в життя стейт Тексас. Там обіцяно також старим людям сталу місячну пенсію, і то навіть не дуже велику, бо по $30 місячно. Здавалося, що такий скромний плян можна буде перевести в життя. Люди навіть вибрали того чоловіка, що обіцяв їм ті пенсії, ґубернатором. Ним є О'Даніелс, що й тепер є в тім стейті при владі. Але що показалось? — Стейт виплачував старим людям, поверх 60 року життя лиш кілька місяців по $30. По кількох місяцях не стало фондів. Наступило задовження, а далі цілковите припинення виплат. Щобільше, на основі попереднього федерального закону виплачено в тім стейті старим людям по $14 місячно старечої пенсії. Коли почали експериментувати з новим законом, то пенсійний фонд так зруйнували, що ті, що одержували передтим по $14, почали діставати лиш по $8 місячно. Так розвіялась та ілюзія, що не мала ніяких науково фінансових основ.

Ухвалювати пенсії є досить легко. Але роздобувати гроші на ті пенсії, це інша річ. Бо гроші самі по собі це не папір, ані навіть не золото. Це середник, або чек, який представляє собою якісь продукти. Коли на якийсь чек нема покриття в банку, то він нічого не варт. Коли на видруковані гроші нема витворених відповідних вартостей та продуктів, то вони також нічого не варт. Коли ухвалюється пенсії для старих людей, то це значить, що ухвалюється для них певну скількість ріжних життєвих продуктів даром. Хтось продукти мусить виконати. А даром ніхто не хоче нічого витворювати. Тут саме ті пляни натрапляють на невдачі та розбиття.

Проте справа пенсій є важна. Федеральний уряд ломить собі над тим голову. Він навіть постарався вже про пенсійний закон для старих, який передбачає для ріжних стейтів ріжні пенсії, від $14 до $30 місячно, для тих людей, що мать поверх 60 літ і що на той старечий фонд передтим складали гроші. Плян уряду є опертий на здорових фінансових основах і тому він має вигляди на успіх. Інші пляни, це — омана.

БОЛЬШЕВИКИ ТА НАЦІСТИ ПЕРЕД ВОРОТАМИ МАДЯРЩИНИ

(Будапешт жалує, що прилучено Карпатську Україну цеї весни).

Великий паризький тижневик „Кандід" (з 18-го жовтня 1939) містить під повищим заголовком статтю про положення Мадярщини в цю пору. Тому, що там є згадка про українців, передаємо її у перекладі. Статтю написав спеціяльний кореспондент, що підписався **„Сентуріон".**

„В середній Европі заіснував цілком новий факт: Сталін станув триста кільометрів від Будапешту. Це внаслідок поділу Польщі, що Москва кроком ґіґанта станула майже в серці Европи. Деяка диплсматія до останнього часу не припускала, що большевицький імперіялізм вступить на шляхи царського імперіялізму. А московські зазіхання царського імперіялізму зводились до таких експанзивних домагань: опанувати Балкан, контролювати Константинопіль та Дарданелі, зробити з Чорного моря „московське море", звідки московська фльота легко випадалаб на Середземне море. В Азії Москва намагалася посунути свої впливи аж до Індійського океану, загрожуючи британській Індії.

„Дехто поширював леґенду, що з усього того зрезиґнувала комуністична Москва. Одначе про це треба ще дискутувати.

Тяжке положення держав середущої Европи.

„Візьміть під увагу чотири держави, що творять південний схід Европи: Мадярщина, Югославія, Румунія та Болгарія. З точки бачення економічних інтересів, вони всі залежать від Німеччини. Велика Німеччина є нині їх ринком збуту та одиноким доставцем. Під оглядом політичним ці держави числилися тільки з двома потугами: Німеччиною й Італією. Тепер появився третій чинник, Москва.

„Поставтеся в положення реґента Гортія, короля Карла, реґента Павла чи короля Бориса, як їм виглядає нинішня ситуація.

„Ми є на чолі, моглиб вони сказати, держав, у яких велика маса народу це селяни, відносно дуже вбогі і несвідомі. Цей людський матіріял не дуже багато ріжниться від московського мужицтва і який, льоґічно, повинен бути дуже чутливий на ославлені арґументи Леніна, що їх колись уживано в російській революції. Коли Москва захоче надсилати до нас своїх пропаґаторів та аґітаторів, їх дуже легко будуть слухати. На всякий випадок наші охоронні та поліційні заходи можуть дати досить причин, щоб Сталін мілітарно пішов інтервенювати.

„Мадярщина та Румунія мають це спільне, що як одна так і друа мають українську меншину. Рік тому українці були розпорошені в чотирьох державах. Були українці в Росії, творячи там українську республику, що творить інтеґральну частину СССР; були українці в Польщі; в Румунії понад 1 міліон українських селян живе здовж советської границі; вкінці були українці в „Підкарпатській Русі", що входила в чеську республику. В дні 15-го березня мадярські війська окупували Карпатську Україну, анектуючи пів міліона населення, що у великій більшості були українці. Друга подія: поділ Польщі опричинив, що українці з Польщі пішли до московського „котьолка".

„Здовж границь мадярської та румунської червоні війська на українській території бувшої Польщі голосять: „Ми вже визволили наших братів, ми теж і вас вивволимо". До цього часу всі московські забіги дали малі висліди. В Румунії лідер українців, сенатор Залозецький, висловив льояльність українців до Букарешту в заміну за концесії для української меншини. Одначе спостерігається, що московська пропаґанда непокоїть дуже Будапешт та Букарешт. Побоюються, щоб одного дня московські війська не переступили тих границь. Проти тої небезпеки згадані держави стараються запобігти всякими способами. В першу чергу наступило щасливе зближення між Мадярщиною та Румунією, тими двома старими ворогами, в якому то зближенні Югославія грала дуже щасливу ролю".

Мадярщина між Москвою та Німеччиною.

„Без сумніву, що положення Мадярщини з усіх чотирьох держав є найгірше. Ця країна має на північно-східній границі загрозу Москви, на північно-західній Німеччину. Крім того Мадярщина має важкі, нерозвязані ще внутрішні проблеми, які її роблять менш здібною до опору. Як довго ви сидите спокійно в ґарному Будапешті то не завважуєте пекучих політичних проблем Мадярщини. Треба зїхати автом з національного (державного) гостинця на полеві дороги, щоби побачити, як стрягнуть вози в товстому та чорному болоті. Осінні дощі перемінили в багна ці дороги, що ще літом були цілком практичні.

„По кількох кільометрах ви мусите кидати авто і сідати на звичайний віз, який тягнуть два коні. Це в таких еквіпажах, що ґрафи обїжджають свої землі. Що то є ґраф? Це звичайний ґраф, або великий землевласник. В Будапешті там повно їх у ресторанах; вони рослі, великі. Одначе це тільки одна частина медалі; в дійсності вони все живуть на полях (фільварках). На конях чи на своїх легких візках з холоднокровними візниками, гордими на свої киреї з трицятьма ґудзиками, ці ґрафи безнастанно вганяють по полях. Вони носять великі шкіряні футра, щоб хоронити себе від зимних вітрів, що приходять з Росії. Ці вітри нагинають на полудне лани кукурудзи та старі панни, які тужливо глядять у сторону Італії. Але ці вітри не нагинають ґрафів, сильних та часто підкріплених оковитою...

„Отже чи може вдержатися таке февдальне, середньовічне життя між західньою Европою, де селянин посідає землю, й східньою Европою, де вся земля є соціялізована? Як довго мадярський пан може ще видержати, будучи пережитком давнини?"

В дальшому автор ширше розписується про пекучі аґрарні справи, які ніколи не знайшли не тільки розвязки, але будьякої уваги з боку уряду. Це було причиною кривавого повстання комуніста Белі Куна 1919 (якого тепер Сталін „зліквідував").

Вертаючись до німецько-мадярських відносин, автор так пише:

„Те, чого домагається Німеччина від Мадярщини, це не так сприйняття свастики, як висилка ваґонів пшениці. Мала Мадярщина впродовж шістьох місяців цього року вивезла до Німеччини 50% усього німецького імпорту солонини. Мадярські селяни не мають мяса, бо все їде до Німеччини; вони управляють більше ярини й нею живляться. Отже Німеччина цілком не хоче будьякої зміни мадярської структури, коли вона наміряє дальше провадити війну. І не заохочує мадярських націстів до дальшої боротьби з урядом. Однак і аґрарна справа не приспана.

„Чи це правда, що в Росії вся земля роздана селянам?" - запитують мадярські селяни на ярмарках.

„В Будапешті нині дуже жалують, що весною окуповано Карпатську Україну. Бо до мадярської громади впроваджено українців, які спеціяльно мужуть бути дуже чутливі на совєтську пропаґанду.

„Це використовують націсти. Вони кажуть: „Лишімо на якийсь час аґрарну справу. Тепер усі стоїмо перед одною проблюмою: московська небезпека, перед якою можемо тільки ми встояти, ми . . . з поміччю німецької армії. Звідси намагання зробити переворот. Одначе з Берліну інакше радять: „Посилайте нам збіжжя та живність і будьте спокійні. Ваша доля буде рішена опісля!" Яка буде доля Мадярщини, коли тільки Німеччина вийде переможною з війни, не важко догадатися. Це тому, що один ґраф так мені говорив:

„Французька армія боронить зарівно французьку як також і мадярську незалежність. Скажіть це вашим, що французька армія — це одинока армія на спасення цілої Европи.

„Сентуріон".

Ось у таких клопотах знайшлася тепер Мадярщина, ця Мадярщина, яка з такою безоглядністю разом з Польщею нищила Карпатську Україну. Нині вона того жалує . . . Чи жалують і поляки своїх учинків?

УКРАЇНСЬКЕ ВІЙСЬКО У КНЯЖИХ ЧАСАХ

Написав: **І. К.**

(1)

І. Словяни.

Найдавніші початки війська в Україні знаходимо у словянських племен іще перед заснуванням київської держави. Для оборони від хижих степових кочовиків, що зчаста нападали на українські землі, словяни вже в дуже давніх часах мусіли переводити між собою військову орґанізацію, ще доволі просту і невмілу.

Основною клітиною громадянського устрою був тоді рід, — велика родина, зложена з кількадесятьох людей, що проживала в одній оселі і вела спільно господарство. В часі небезпеки члени роду ставали разом проти ворога; ці озброєні сини роду це була найнижча одиниця военної орґанізації. Роди нераз вели боротьбу між собою: „повстав рід на рід", оповідає найдавніший літопис. Але для оборони від сильнішого ворога роди лучили свої сили в одно військо. Деколи і ціле племя (як поляни, деревляни, дуліби й інші) могло мати спільну военну орґанізацію.

Військо називано тоді воями (від однини воїн); ця назва залишилася пізніше довгі часи. Старшини звалися воєводами. Начальної військової влади в руках одного старшини у словян не було. Воєводи кермували військом спільно, колеґіяльно, у важніших справах відбувалася рада цілого племени, віче, на якому кожний міг висловити свою думку. Це було причиною слабости словян; на вічах приходило до спорів і сварок, воєводи не вміли утримати між собою згоди і єдности. Словянська військова орґанізація була дуже нетрівка, легко розбивалася; цим користувалися сильніші сусіди і без труду завойовували словян.

Грецькі письменники подають опис словянського війська у бою. „Виступаючи у бій, вони йдуть на ворогів здебільша піші, в руках мають невеликі щити і списи, нагрудників не одягають. Деякі не мають ані сорочки ані плаща, а тільки в коротких штанах стають битися з ворогами" (Прокопій, VI. вік). „Вони не знають і влади, живуть у ворожнечі між собою; не знають бойового ладу, ані не вміють вести боротьби у впорядкованих рядах" (Маврикій, VII. вік). Із цих слів видно, що словяни вели бій дуже примітнивними засобами, тому в боротьбі з противником, що мав ліпшу зброю та орґанізацію, вони не могли вийти переможцями. Але всетаки деколи словяни добували перевагу завдяки численності своїх військ, а також через незвичайну відвагу, хоробрість і погорду до смерти. „Взагалі словяни люди сміливі, здатні до нападу, і якби не було незгоди серед їх численних і розкиданих племен, то не міг би з їхніми силами боротися ні один народ у світі", пише арабський письменник Ібрагім ібн-Якуб (X. в.).

Зброя словян була досить примітивна. Словянського походження є такі назви зброї: копіє (від „копата" — бити) і сулиця (від „сунути", ударяти) на ознаення списи; щит — дошка для заслони від стріл; лук з тетивою; стріли і тул-сагайдак до переховування стріл; сокира; ніж; праща (від „прати" — перти) — до метання каміння; оружіє — на означення всеї зброї. Назви іншої зброї, навіть такої як меч, топір, шолом, словяни перейняли від інших народів.

Для оборни від ворожого нападу ставлено городи. Город, як вказує сама назва, огорожене, забезпечене місце. Словянський город був положений здебільша на підвищеному місці, на горбі; але нераз лежав і на рівнині серед болот і багон. Звичайний плян його був у виді кола. Кругом ішов вал, інакше приспа, переспа, деколи також рів, над водою гребля. На валах були укріплення „рублені", цебто будовані з дерева, — стіни або заборола; поодинокі зруби чи вязання їх звалися городні, городниці.

(Далі буде).

КУДИ НЕ ВІЛЬНО ПЛИВАТИ АМЕРИКАНСЬКИМ КОРАБЛЯМ.

На основі проклямації президента Рузвелта американським кораблям не вільно входити до Північного (Німецького) моря, Балтійського моря, Англійського каналу й сусідніх вод. Ці простори зазначені на карті тіньованою поверхнею.

• З ДНЯ •

В ОРГАНІЗАЦІЇ СИЛА.

Недавно один молодечий відділ У. Н. Союзу в одній малій місцевості влаштував організаційні збори, на які запросив усіх місцевих українців; водночас приготовив ширшу програму з бесідниками, чужими та своїми, співами, танцями, а навіть перекускою. На ці збори прийшло стільки людей, що місцева українська саля ще не пам'ятає. Багато мусіли вернутись.

Серед бесідників були й американці, і то „найвищі риби" в повіті: був головний прокуратор, головний суддя, головний шериф та інші достойники, з якими наші люди в тім маленьким містечку не мали нагоди передше зустрічатися, подати їм руку та перекинутись бодай кількома словами.

ПРИВІТИ АМЕРИКАНЦІВ.

Ці американці були немало здивовані, побачивши стільки людей. А припускаючи, що всі ті люди є членами згаданого молодечого відділу У. Н. Союзу, вони не знаходили слів похвали для такої „сильної організації". Хвалили притім усіх українців, як високо культурних, зрілих громадян, що так гарно вміють організуватись. А що це було саме перед виборами, то вони ще й заявляли, щоб приявні піддержали їхні кандидатури.

Воно, правда, перед виборами всі кандидати дуже щедрі на похвали. Та всетаки, хоч як раді вони на промови та похвали в часі виборів, то ніколи не будуть марнувати свого часу перед малими зборами людей та не будуть числитися з малими гуртами. Вони йдуть туди, де є сила. З силою вони числяться і до сили залицяються.

ТРЕБА ГУРТУВАТИСЬ У СИЛУ.

А це значить, що коли ми хочемо, щоб з нами впливові люди числились, то мусимо творити сильні організації. Коли будемо згуртовані в чисельні організації й разом усюди виступати, то й великі „риби" захочуть прийти до нас і на нашу адресу виголосити чимало солодких слів.

Та не лише солодкі слова ми почуємо. Ми можемо з цього витягнути й користі й неодного нашого молодого чоловіка, або дівчину, висадити на впливове становище. Бо ми маємо серед себе чимало здібних одиниць. Багато з них могли б далеко краще виповняти даний уряд, ніж деякі з тих, що нераз перед нами виступають у ролі кандидатів на ріжні уряди. Але нашим потрібно організованої піддержки з боку суспільности.

ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗУ.

В Америці є багато добрих українських організацій, до яких варт належати. До них у першу чергу належить Український Народний Союз, який через те, що звязує людей фінансово й духово, має сталіші основи від декотрих інших організацій, що мають лиш фінансові завдання, або лиш духові, чи політичні. Члени У. Н. Союзу вкладають до спільної скарбниці, якою завідує У. Н. Союз, свої гроші і з черги дістають вразі прикрого випадку фінансові винагороди. У. Н. Союз є також опікуном їх грошей, щоб на випадок смерти котрогось члена виплатити зложені гроші, враз з премією, тим, на кого згори зазначить член.

Але попри ту фінансову ролю У. Н. Союз є ще скарбницею наших загально національних, культурних та традиційних надбань. Це заходами Союзу члени дістають усі інформації, які серед даних обставин можливо дістати, про старий край, про наших братів, що змагають до волі, про те, що діється в світі; дістають це все українською мовою. Це заходами Союзу члени можуть діставати тут, серед цілковито відмінних відносин, таку моральну поживу, яку може дати тільки своя рідна культура.

СТИМОЖ УСІ РАЗОМ.

Серед теперішніх напружених часів, коли кожний нарід опирається в першу чергу на ту силу, яку він може викресати сам у собі; коли навіть в Америці кожна національність напружує всі зусилля, щоб серед кинкуренції з іншими національностями не пропасти, й ми мусимо те робити. Мусимо це робити по більших містах і по великих, усюди, де лиш живе хочби малий гурт наших людей. Вони мусять створити свою організацію, свій відділ, щоб у розпорошенні не пропасти.

„В єдности сила" — стара це приповідка і ми маємо її часто на устах. А проте не все ми переводимо її в діло. Але тепер найвища пора, щоб той клич тут в Америці вповні здійснити. Інакше ці бурхливі хвилі, що взносяться всюди по світі і довкруги нас, — не добро нам принесуть.

ВОСЬМИЙ КОНҐРЕС „ОБЄДНАННЯ"

Згідно з § 17 статута „Обєднання" і рішенням екзекутиви з 21. жовтня 1939 р. подається до загального відома, що черговий, себто

ВОСЬМИЙ КОНҐРЕС ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ

відбудеться

В "HOTEL IMPERIAL", BROADWAY & 32ND STREET, NEW YORK, N. Y.

В СУБОТУ, 2. ГРУДНЯ (DECEMBER 2, 1939)

Конгрес зачнеться в годині 10. рано. Треватиме один день.

ПРОГРАМА:

1. Відкриття.
2. Вибір президії конгресу.
3. Вибір комісій.
4. Звіти Урядників з діяльности за останні три роки.
5. Дискусія над звітами уступаючого уряду.
6. Реферати:
   а) Політичне положення укр. земель.
   б) Завдання „Обєднання" супроти старого краю й Америки.
   в) Справа загального зїзду всіх американсько-українських угруповань.
7. Дискусія над рефератами.
8. Ухвалення резолюцій.
9. Вибір нового уряду.
10. Внески і запити.

Кожний делеґат чи делеґатка мусить виказатись повновластю такого товариства, що було з „Обєднанням" у звязку, пересилаючи через нього жертви на народні потреби.

Завваґа: На думці § 22 статута „Обєднання", кожне товариство, яке є у звязку з „Обєднанням", має право вислати на конгрес одного делеґата й на власний кошт. Один делеґат може мати повновласті від кількох товариств, братств, сестриць, клюбів і т. п.

По друки на повновласті треба звертатись до канцелярії „Обєднання" на адресу:

"OBYEDNANNYE," P. O. Box 122, Church Street Annex, NEW YORK, N. Y.

Обєднання Українських Організацій в Америці

248-50

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Подає Степан Куропась.

Умер кардинал Мунделайн, якого похорон відбувся при участі 2 тисяч церковних достойників і 750,000 людей. Тіло покійника перевезено з Шікаґа до містечка Мунделайн і поховано у крипті вівтаря каплиці духовної семинарії, яку він збудував коштом 13 міліонів долярів. Він був першим кардиналом західньої Америки. За його старанням відбулася в 1926 році Евхаристичний Конґрес у Шікаґу. Гостро виступав проти націзму, а в одній зо своїх промов назвав Гітлера „лейпергенгером".

Шікаґо має 3 міліони церковних людей, які вчащають до двох тисяч церков. Римокатолицька і протестантська церква мають по 1,250,000 вірних. Ті, що з мойсеевого віросповідання зачисляє себе 300,000 вірних, а решта, 200,000 людей, належить до інших віросповідних груп.

Католицька церква має 380 парохій, а найбільша з них начисляє 10 тисяч родин. Між протестантською найчисленнішою є група лютеранів, що належать до сімох ріжних синодів, які мають 375 церков і 181,000 вірних. Баптисти нараховують 126 білих і 187 нігерських парохій і мають 150,000 членів. Методисти мають 284 церков і 114,000 вірних, презбитеріяни 130 церков і 54,000 вірних, єпископали 121 церков і 40 тисяч вірних, евангелики 84 церков і 37 тисяч членів. Загально є в Шікаґу 109 ріжних віросповідних груп.

Отже 90% шікаґовських громадян зачисляють себе до релігійних груп, а лише 10% є байдужними щодо релігії і церкви.

Панна Ванда Ірха, якої знимка була вже нераз на сторінках „Свободи", абсольвентка музичної консерваторії університету Ді Пол, одержала посаду вчительки музики в академії св. Тереси в Кензас Сіти, Мізурі. Панна Ірха є дочкою добре тут відомих наших Союзовців. Підчас музичних студій виступала нераз на запрошення і серед українців. Українська громада в Кензас Сіти повинна навязати звязок з п. Ірхою, бо можна мати поміч в улаштуванні ріжного роду народніх імпрез.

Комітет Даєса урядував і в нашому місті, але нікого з українців на переслухання не покликував. Зо звідомлень шікаґовської преси українці нашого міста дуже дивуються, як комітет Даєса міг зачислити українців до прихильників Гітлера, коли останній у справі Карпатської України чи Західньої України на того роду прихильність не заслугує і не ріжниться нічим від московського чи мадярського окупанта. Шікаґовські українці є тої думки, що їм вільно помагати морально і матеріяльно жертвам окупантів українських земель, хочби вони назіть перебували і в Німеччині чи по протекторатах. Це саме роблять поляки, чехи, жиди, і ніхто їм цього за зле не бере.

Однорічний ювилей 398-го відділу У. Н. Союзу святкували його члени в неділю, 1. жовтня, товариською забавою в церковній салі на Савт Сайді. Це молодечий відділ, а урядники його мали немалий страх, чи їх перший ювилей не скінчиться невдачею і не зажене відділ у довги. А зпочатку заповідалося на це, бо в часі, як я відвідав наших хлопців, саля світила пусткою. Та прийшла молодь з Норт Сайду, а вкінці зявився і Савт Сайд. Старших усього кілька, зате зійшлося повно молоді, яка зробила дописувачеві, як основникові відділу, гучну овацію з нагоди його дня уродин, який припадав саме на цей самий день.

Конвенція американського леґіону відбулася в нас з початком жовтня. До міста зїхалося один міліон людей, членів леґіону, з родинами, знайомими, гістьми і т. п. В долині міста, т. зв. лупі, не можна було проїхати, ні пройти. Авта, трамваї й автобуси затарасували вулиці. І то не тому, що поліція не вміла опанувати рухом, а тому, що розвеселені ветерани навмисне ставляли свої авта серед дороги напоперек, а самі йшли погуляти. Поліція була безрадна, а з другої сторони дивилася крізь пальці на веселих ветеранів, як вони виправляли ріжні збитки на потіху публики. В поході ветеранів серед зливного дощу взяло участь 100 тисяч людей. Конвенція ухвалила резолюцію проти приступлення Злучених Держав до війни.

Віче українських комуністів відбулося в нас внеділю, 24. вересня, в Кристал Бол Рум. Головним промовцем був п. Дмитришин з Ню Йорку. Присутня мішанина всіх язиків плескала в честь визвольника, „мудрого" Сталіна. Бесідник не міг нічого нового сказати, а лише подав те, що до цієї пори ми всі знали з часописів, а від себе додав: Радянський Союз (назіть не Радянська Україна!) заопікується населенням, роздасть землю, дітей віддасть до школи, знесе податки, побудує школи, залізниці, трамваї, сотворить народню армію, а хто знає, чи навіть не залишить права приватної власности, церков і т. п. Присутні комуністи і комунізуючі плескали п. Дмитришинові, немов би то й справді всі його обіцянки вже народові дані. А нас, кілька націоналістів, бо і нам дали слово, сказали їм: Не тіштеся москалями, бо це наш відвічний ворог, який багато обіцяє, а нічого не дає. Радянський Союз, хоч має 1/5 поверхні землі і хвалиться своїми дивізіями і ґовзами, розлетиться, як розлетілося „моцарство" польське, яке теж усе підкреслювало свою могутність. А завалиться Радянський Союз з причини цеї самої недуги, що й Польща, гнету інших народів, що силою прилучені до нього. Цей наш заповіт приняли наші яничари сміхом.

Дуже багато нових громадян прибуває нам шляхом натуралізації. З вибухом війни і можливістю приступлення до неї й Америки багато чужинців, що досі були байдужними щодо цеї справи, зачинають вибирати другі громадянські папери, бо краще бути громадянином у країні, де живеться, ніж чужинцем. Великий відсоток нових громадян становлять люди, що прибули до Злучених Держав нелеґально перед 1. липнем 1924 р., а які тепер на підставі рішення останнього конґресу Злучених Держав можуть вибирати громадянські папери. Нові громадяни чехословацького, польського чи альбанського роду вирікаються вірности бувших держав, а не нових заборців.

До Клівленду по трофей їздили наші хлопці з бейзболовою дружиною 393-го відділу У. Н. Союзу. Згадана дружина вийшла переможцем у часі Українського Дня Народного Союзу 6. серпня, а в неділю, 15. жовтня, змірялася з дружиною з Клівленду про головний бейзболовий трофей (файналс) У. Н. Союзу. Дописувач випроваджав наших хлопців до Клівленду і радив бути правдивими спортовцями-джентелменами і привезти „титул чемпіона У. Н. Союзу до Шікаґа"! Хлопці вернулися не зо щитом, але й не на щиті. Казали мені, що билися про чемпіонат хоробро, але програли обидва „геймы". Чому? — питався я. Дуже добрий „тім" має Клівленд, а менаджер їх, п. Бобечко, ще краший. Як візьме мячик у руки, казали мені, то й не запримітиш, як йому зникне з рук.

Принимали наших у Клівленді дуже гарно і гостинно. Подбали про нічліг, харчі, забаву. Загально кращі там люди, ніж у Шікаґу, розповідали мені, причім часто згадували відомого клівлендського громадянина-союзовця, п. Дмитра Шмагалу.

Цього всього не булоб, якби У. Н. Союз не вів спортової акції серед нашої молоді і не помагав їй фінансово. У. Н. Союз причиняється в цей спосіб до взаємного себепізнання наших молодих Союзовців з ріжних околиць.

Зближається зима, а з нею і нова „біда для бідних". В нашому місті маємо 106,000 родин на міській допомозі, які дістають лише 65% з того мінімума на прожиття, яке секретаріят рільництва визнав за вистарчальне до життя. Кошти цеї допомоги виносять місячно пересічно по 3 міліони долярів, з чого на саму лише адміністрацію відпадає 300,000 долярів. В додатку Доблю-Пі-Ей витрачувала в нашому місті пересічно по 8 міліонів долярів на ріжного роду праці, а цього вже більше нема. Стоять недокінчені будівлі, а робітники ходять без праці. Внаслідок невистарчального вдживлюванняся люди скоро підлягають ріжного роду недугам, бо, будучи на допомозі чи на Доблю-Пі-Ей, робітники не мали чим збудувати відпорности організму свого і своєї родини. Часописи твердять, що це від часів Гувера не було з безробіттям так зле, і що цьогорічна зима під цим оглядом буде дуже важка.

Словацький Народний Союз скликав конвенцію в днях 26—27 жовтня при участі 200 делеґатів з ріжних місцевостей Америки. На конвенцію як гості прибули також представники католицької і протестантської словацької церкви і представники словацького „Сокола". Конвенція ухвалила відповідні резолюції, в яких зрікається теперішньої самостійної словацької держави, а висловлюється за відбудуванням бувшої Чехословаччини. Конвенція гостро осудила німецький і російський державний режим, що на спілку відбирають малим народам політичну і релігійну вободу.

Листи з краю дістають наші люди, але лише з окупованих Німеччиною земель. Я мав нагоду бачити і сам одержав листа з бувшого ярославського повіту. В листах пишуть рідні, що люди не знають, що сталося за такий короткий час і знають менше про події за останні два місяці, ніж ми в Америці. Питають, що буде і чи буде Україна. Описують, кого на війні вбито, хто ще „вилизується" з ран, хто поїхав на роботу до Прус, зазначуючи, що поїхало наших дуже багато, бо є велике безробіття серед наших малоземельних селян, якого ніхто ніколи не старався розвязувати. Та досі я не стрічав чоловіка, що дістав би листа з земель, окупованих Радянським Союзом, хоч імігранти з тих земель більше. Наші люди пишуть туди листи, чекають і нетерпеливляться, бо відповіди нема. А зближається Різдво, на яке щорічно йшло багато грошей з Шікаґа на рідні землі, для своїх рідних. Цього року наші рідні, відтяті від світу, мовчать гробовою мовчанкою.

ПЯТЬ ОСІБ РАНЕНО.

У цьому нещасливому випадку жертвою впав поспішний поїзд з Шікаґа до Бостону коло Спрінґфілду, в стейті Масачусетс. Декотрим з ранених грозить смерть. Такий випадок неначе жива пригадка, що людина повинна бути приготована на нещастя через приналежність до певної запомогової організації, якою є Український Народний Союз.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПЕРЕДВОЄННІ ВІСТІ З РІДНОГО КРАЮ.

Останім польським кораблем „Батори", що виїхав з Польщі перед самою її катастрофою, приїхала до Кембел, Огайо, молода українка, Марійка Крамар. Вона походить з села Баворів, повіту тернопільського. Вона немалу освіту і брала активну участь в українським національним русі на західно-українських землях. Приїхала до своєї тітки Магдалини Юнак. Оповіла мені між іншим таке:

З виїздом мала я велику трудність, бо поляки не хотіли мені дати свідоцтва моральности, якого не дістає такий, що не є льояльний Польщі, а українських націоналістів уважалось нельояльним елементом.

Ще далеко перед наїздом Гітлера на Польщу наші люди сподівалися чогось нового. Одні мали надію на Гітлера, другі вірили в Сталіна, але українські націоналісти вірили тільки в те, що коли настане війна, то це буде для українців нагода повстати проти всіх окупатів та вибороти самостійну українську державу. За це їх найбільше переслідували. Та це їм не пошкодило. Широкі маси нашого народу горнулись до націоналістів. Найгірше нам було, що на нас доносили найбільше таки наші брати, — оті „лілі", „червоні". Націоналістичний рух розвивавсь у підпіллі. Я орала в ньому участь. Тяжко було працювати, бо ми не могли ніякого мітінгу перевести навіть у довіроччій хаті, а переводили ночами по полях і лісах.

Я дивуюся, що тут в Америці дехто з наших людей тішиться, що наші західні землі забрав Сталін. Наші люди в краю навіть не думали бути під Сталіном. Хіба думали про це ті московські агенти, що ходили по селах і людей туманили „комуною". Наш нарід ожидав нового зриву, як в листопаді 1918 року. Бажав своєї держави.

Те, що тепер сталося, заскочило наш нарід і застало його неприготованим на таку „несподіванку". І тому легко було Гітлерові й Сталінові розірвати наші землі й ними поділитися. Але це не на все. Я знаю, що ні. Я знаю, що нарід наш ждав і далі жде тої хвилі, коли піде в бій за свою волю і державу.

Подав **о. С. Мусійчук.**

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

Український виступ у міській книгозбірні.

Український Клюб Танцюристів при укр. прав. церкві св. Михайла виступив на запрошення з українською програмою в міській книгозбірні. Крім танців був спів українських пісень, виконаний дівочим хором танцюристів. Відомий молодий артист-скрипак Іван Денис дав кілька зразків української і світової музики. Пані Грановська виголосила дуже вміло уложений реферат на тему „Україна й майбутній мир", у якому зясувала минуле й сучасне політичне положення українського народу та його сучасні змагання. Присутніх було біля 150 осіб.

НОВА АНТРОПОЛЬОГІЧНА ЗНАХІДКА.

Д-р Блянк, професор університету в Пізі, знайшов у печері на Монте Феліес Цірко, коло 100 км. на південь від Риму, череп неандертальської людини. Перший такий череп знайшли в Італії кілька років тому. Проф. Блянк, обслідуючи печери на Монте Цірко, відкрив сліди моря, що колись їх заливало. На цій основі італійський учений обчислив, що знайдений череп має 70—130 тисяч років. На підложжі печер, де зроблено це відкриття, знайдено кістки передпотопних звірів типу коня, оленя, свині, як теж слона. Знайдений череп має риси в околиці правого тімени, що наводить на здогад, що його власник згинув у боротьбі. Будовою череп зовсім схожий на неандертальський череп, а величиною пригадує череп, знайдений тому кількадесять літ у Шапель-о-Сен.

ВИРЯТУВАНІ З „АТЕНІЇ" В ЕДМОНТОНІ І ВІННІПЕГУ

До Едмонтону приїхала 21 жовтня сіненарським поїздом українська родина панства Мартинів, зложена з 6 осіб, т. є. Михайла Мартина, його жінки і 4 дітей. П. Михайло Мартин походить із Західньої України, що донедавна була під польською займанщиною. Ціва родина панства Мартинів знаходилась на пароході „Атенія", коли він був сторпедований невідомою підводною лодкою і й опісля вирятувано. Пан Мартин з родиною замешкав в Едмонтоні в свого брата Василя, що тут передше приїхав. Панство Мартини думають купити собі фарму в в едмонтонськім дистрикті. У тім самім поїзді приїхав також 27-літній Василь Мормаш, що теж походить із Західньої України і також думає осісти на фармі в Алберті.

До Вінніпегу приїхали теж пасажири з Атенії. Між ними є Антін Ґах, який приїхав до Вінніпегу в другій половині жовтня, бо мусів чекати в Глезгові звиш місяць на другий корабель, що забрав його до Ню Йорку. Ґахова жінка і 2 дітей, що знаходились також на „Атенії", приїхали до Вінніпеґу ще 16 вересня, бо їх ще на морі, негайно по сторпедуванні пароходу, коло берегів Ірляндії, перебрав на свій чердак інший пароход і відвіз до Злучених Держав. 13-літня донечка Ґаха згинула на рятунковім човні, який випадково розколов на двоє шведський пароплав „Кнут Нелсон", коли він підплив під його пропелер. Родина Ґахів походить зпід Білгораю на Холмщині. Вона має поселитись на фармі у Ніпавин, Саскачеван. З Ґахом приїхав разом Петро Бочнюк з жінкою і 3 дітьми. Він походить зпід Ковеля в Західній Волині, а наміряє осісти в Бирні, Манітоба. З тими 2 родинами приїхали ще 41 інших українських емігрантів до Вінніпегу, що були на „Атенії". Вони всі наміряють поселитись на фармах у західній Канаді, а виїхали з Польщі перед самим вибухом війни. Є це мабуть останні українські емігранти з рідної землі.

ВЗЯВ ІНДІЯНИНА ЗА МЕДВЕДЯ.

Гаррі Анеску, фармер з дистрикту Кемсак (Канада), взяв 40-літнього Джова Літелвулфа, індіянина з резерви Піпав-Плейнс, за медведя і вистрілив до нього. Індіянин лежить тепер у шпиталі Кінг Едвард у критичнім стані. Кулі розбили цілу ногу так, що її треба врізати. Також бік індіянина ушкоджений.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ПОВІДОМЛЕННЯ

ДЛЯ ВІДДІЛІВ 206, 241 і 368 з WOONSOCKET, R. I., і 181 з MANVILLE, R. I.

Отсим подаю до відома урядників і членів вище згаданих відділів, що

В НЕДІЛЮ, 19. ЛИСТОПАДУ (SUNDAY, NOV. 19' 1939)

відбудуться

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ У. Н. СОЮЗУ

В ПАРОХІЯЛЬНІЙ ГАЛІ, 74 HARRIS AVE., WOONSOCKET, R. I. в год. 5. пополудні.

Урядники й члени вище поданих відділів повинні конечно прибути на ці збори. На зборах будуть промовляти в організаційних справах головний радний М. Давискиба й окружний організатор А. Маланчук.

М. Давискиба, гол. радний У. Н. Союзу.

ПОВІДОМЛЕННЯ

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕМОКРАТИЧНИЙ КЛЮБ

подає до ласкавого відома, що

В НЕДІЛЮ, 14. СІЧНЯ (JANUARY 14, 1940)

влаштовує

БЕНКЕТ і БАЛЬ

В HOTEL McALPIN

BROADWAY & 34th STREET, NEW YORK CITY.

За дальшим оголошенням глядіть у часописі „Свобода".

АМЕРИКАНЦІ НЕ ХОЧУТЬ.

Японці салютують військовій сторожі як представникові японського цісаря. Вони й виставили відповідну осторогу при вході до японського корабля, як цей станув в американськім порті, як осторогу для відвідувачів корабля. Американський податковий інспектор на Гавайських островах, Г. С. Вилсон, відмовився салютувати, але японці його заставили. Він засалютував, щоб могти виконати свій обовязок, а потім вніс протест.

УКРАЇНЦІ ПХАЮТЬСЯ, ДЕ ЇХ НЕ КЛИЧУТЬ

У Канаді відбувається саме тепер реєстрація ворожих чужинців. Під ворожими чужинцями розуміє канадійський закон тих чужинців, що скінчили 16 рік життя, не мають брітійських, тобто канадійських громадянських паперів, а їхнє місце уродження знаходилось до 3. вересня б. р. на території, що є під Німеччиною. Справедливо, чи ні, до тих ворожих чужинців зачисляють, крім німців також дійсних австрійців, чехів і словаків, хоч ті останні належать до завзятих ворогів націської Німеччини. З провінції Онтеріо надходять звідомлення, що до таких реєстраційних бюр зголошуються й українці, що не мають громадянських паперів. Чого вони там пхаються, Бог святий знає. Мабуть не вивітріла їм іще з голови давня Австро-Угорщина, за яку витерпіли багато по таборах для інтернованих у часі минулої світової війни, а по повороті ветеранів з воєнного европейського фронту і від тих ветеранів на вулицях міст, коли на запит, хто вони, відповідали з перехвалкою „австріяк" і за те одержували здорові пощочини.

Українців, що тепер зголошуються до таких реєстраційних бюр, відсилають з нічим назад, витолковуючи їм, що вони цілком не зачисляються до ворожих чужинців. Про такі зголошення українців доносить торнтонський часопис „Телеграм". Мало воно місце в Симко, Онт. З тамтешніх німців зголосилось лиш 6, а українців далеко більше.

РОБІТНИКИ ВІДКРИВАЮТЬ СВОЮ ФАБРИКУ

550 филядельфійських робітників, занятих при виробі панчіх, котрих викинено з праці минулого вересня, зорганізували власну корпорацію, наняли фабрику, дістали замовлення й почали роботу.

Заряд каже, що вони мають замовлення на чотири місяці роботи.

У часі лихої погоди є найбезпечніше їздити автами. Обчислено, що менше людей тратить життя, коли дороги є покриті снігом або ожеледою, як тоді, коли дороги є тверді і чисті. Причиною цього є та обставина, що при лихих дорогах більше звертається увагу в часі їзди.

НЕ БУДЕ МУНІЦИПАЛЬНИХ ВИБОРІВ В ОНТЕРІО.

Онтерійський премієр Гейборн видав оповістку, що по 1. січня 1940 р. не буде в провінції Онтеріо муніципальних виборів упродовж 2 років, а бо „на час тривання війни, якщо вона буде вестися довше". Вибрані податковцями теї о станеться ними на цілий вище поданий протяг часу. Є це рід мораторії в муніципальних справах на час тривання війни. Подібне розпорядження мало місце в Великій Британії в часі минулої світової війни і тепер поставлено подібний внесок в англійським парляменті.

ПОКЛАДИ РАДУ В ПІВНІЧНІЙ КАНАДІ.

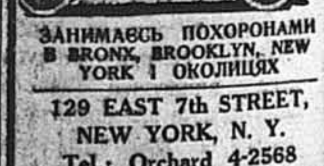
Обчислено, що $3,000,000 вартости раду випродукується впродовж теперішнього року в копальні Елдорадо, недалеко Великого Медвежого озера. Скількість цього видобутого раду правдоподібно перевищить скількості, видобуті в інших сторонах світу. Непродуктивні північні землі Канади викликують тепер чимале здивування.

МАНІТОБА ТРАТИТЬ ЧЕРЕЗ ВІЙНУ.

Манітобський скабник зажурений тим, що через війну й через упадок вартости канадійського доляра Манітоба при сплаті свого довгу буде мусіти заплатити $180,000 більше, ніж якби війни не було. Цього року Манітоба має заплатити публичних довгів на суму $544,739. З того на Ню Йорк припадає $2,086,760. Через те, що вартість канадійського доляра на американській біржі впала, Манітобі треба буде заплатити $180,000 більше.

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ (16)

Тарзан поспішно вернувся до товариства і розказав усе, що бачив: „Ті великани загородили нам дорогу", завважив він накінець. Тут втрутився до розмови майор Буртон і завважив: „Коли та стежка загороджена, то ми вернімся трохи і підім іншим шляхом". Тарзан на це вже згодився й товариство мало рушити далі в дорогу.

Та по кількох кроках Тарзан наглo зупинився і рухом руки вказав, щоб усі затихли. З тої сторни, куди вони тепер пустилися, знов роздались голоси великанів. Вони були від них трохи далі. Та всеодно це означало, що дикуни поділилися на гурти і старались їх окружити. Справа виглядала поважно.

На їх щастя, вони знаходились над берегом великої ріки. А оподаль на ріці стояв човен, що його залишили правдоподібно самі дикуни. Тарзан скоро розвинув свій плян. „Ми мусимо за всяку ціну дістатись до того човна. Коли дістанемось там, поки нас перехоплять дикуни, то ми вратовані. Інакше вле з нами".

Тарзан знав, що це велике ризико пробиватись до човна. Та не було іншого виходу. Далі Тарзан, немов старшина підчас війни, дав інструкції кожному, коли й що має робити. Дарно мав вести перед у тих перегонах до човна. А Тарзан і Пері мали творити задню сторожу й на випадок нападу мали спиняти дикунів.